

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра економіки, безпеки та інноваційної діяльності підприємства

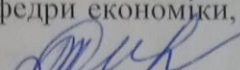
Проректор з адміністративної роботи та
рекрутації
доп. Трохим Ю.В.

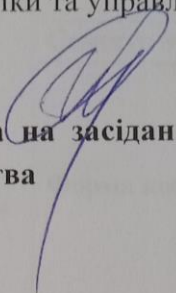
Протокол № 6 від 19.02. 2020 р.

ПРОГРАМА
Державного екзамену
підготовки бакалавра
спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
освітньо-професійної програми Економіка підприємства

Луцьк – 2020

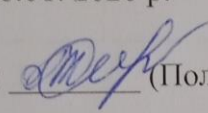
Програма державного екзамену підготовки бакалавра, галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, освітньо-професійної програми Економіка підприємства

Розробник: Полінкевич О.М., завідувач кафедри економіки, безпеки та інноваційної діяльності підприємства, д.е.н., професор

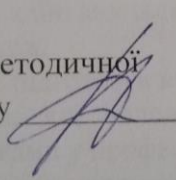
Рецензент: Ліпич Л.Г., декан факультету економіки та управління, д.е.н., професор

Програма державного екзамену затверджена на засіданні кафедри економіки, безпеки та інноваційної діяльності підприємства

протокол № 7 від 08.01. 2020 р.

Завідувач кафедри: (Полінкевич О.М.)

Програма державного екзамену схвалена науково-методичною комісією факультету економіки та управління
протокол № 8 від 05.02.2020 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (Бегун С.І.)

Програма державного екзамену схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОПИС ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика державного екзамену
Денна форма навчання	07 Управління та адміністрування 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність Економіка підприємства Бакалавр	Рік навчання 4
Заочна форма навчання		Семестр 8-ий
		Форма контролю: екзамен

2. АНОТАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ:

Державний екзамен є частиною державної атестації випускників Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітньо-професійної програми «Економіка підприємства».

Об'єкти вивчення: господарська діяльність в виробництва, обігу, купівлі та продажу товарів, послуг, яка здійснюється суб'єктами господарювання для досягнення економічних і соціальних результатів.

Цілі навчання: підготовка висококваліфікованих фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, які володіють сучасними теоретичними знаннями, вміннями та практичними навичками у професійній сфері

Теоретичний зміст предметної області: наукові теорії положення, концепцій принципи та їх використання для аналізу і прогнозування результатів з підприємницької торговельної та біржової діяльності

Методи, методики та технології включають систему загальнонаукових й спеціальних методів, професійних методик і технологій, застосування яких дозволяє вирішувати практичні завдання з організацій ефективного функціонування та розвитку підприємницької торговельної і біржової діяльності

Інструменти та обладнання: інформаційно-комунікаційні системи та технологій прилади та обладнання, необхідні для формування професійних компетентностей бакалавра з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності (комп'ютерна техніка, пакети прикладних програм, програмні продукти).

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності й уміння критичного мислення та синтезу для постановки і вирішення професійних завдань.

2. Застосовувати знання, набуті в процесі навчання, для виявлення, постановки та вирішення завдань щодо організації підприємницької, торговельної та біржової діяльності в різних практичних ситуаціях.

3. Обирати в усному й писемному спілкуванні найдоцільніші форми мовленнєвого етикету.

4. Використовувати іноземну мову для забезпечення результативної професійної діяльності.

5. Використовувати сучасні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності за допомогою комп'ютерних і телекомунікаційних засобів.

6. Організовувати інформаційний пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування інформаційного банку даних як основи професійної діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

7. Показувати вміння працювати автономно та в команді, в тому числі приймати різні ролі мати елементарні організаційні навички, які дозволяють досягти професійних цілей.

8. Застосовувати одержані знання і вміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища й здійснення безпечної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

9. Виявляти ініціативу і самостійність в різних напрямках, брати відповідальність за результати діяльності, підтримувати загальний рівень фізичної активності й здоров'я для досягнення професійних цілей.

10. Знати основну термінологію та мати базові й структуровані знання зі сфери підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці

11. Володіти відповідними методами та інструментарієм для обґрунтування рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних та біржових структур.

12. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для організації різних напрямів діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

13. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних загальнонаукових й спеціальних методів, технічних засобів та інформаційних технологій.

14. Знати основи нормативно-правового забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати на практиці.

15. Використовувати професійно-орієнтовані знання та практичні вміння в процесі реалізації принципів, організаційних форм і прийомів управління у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

16. Використовувати знання основ обліку та оподаткування для організації підприємницької, торговельної та біржової діяльності

17. Застосовувати знання й вміння в сфері організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з урахуванням критеріїв дотримання правових норм та економічної ефективності

18. Володіти методами аналізу та прогнозування процесів, що визначають результативність діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з застосуванням сучасного інструментарію.

У процесі навчання за Першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти основна увага приділяється оволодінню студентами професійною компетентністю, що наведена в табл. 3.

Перелік компетентностей випускника

Назва компетентності	Складові компетентності
Інтегральна	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності на практиці або в процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов
Загальна	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. 2. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях, виявляти, ставити та вирішувати завдання. 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. 4. Здатність спілкуватися іноземною мовою. 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. 7. Здатність працювати автономно та в команді. 8. Здатність ініціювати заходи щодо збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності. 9. Здатність діяти відповідально та свідомо, підтримувати загальний рівень фізичної активності й здоров'я для ведення активної соціальної та професійної діяльності.
Спеціальні (фахові, предметні)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання та розуміння теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних, біржових утворень. 3. Розуміння форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин. 4. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності 5. Знання та розуміння нормативно-правового регулювання у сфері підприємницької торговельної та біржової діяльності 6. Здатність визначати та розв'язувати професійні завдання з організації підприємницької торговельної та біржової діяльності 7. Знання і розуміння основ обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній, біржової діяльності 8. Знання та розуміння організації зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. 9. Здатність до оцінювання результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики

З метою забезпечення кореляції визначених компетентностей, які визначено у програмі державного екзамену, з класифікацією компетентностей НРК у процесі використовується матриця відповідності компетентностей та дескрипторів НРК.

Таблиця 4

Матриця відповідності компетентностей випускника за спеціальністю 076
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» та компетентностей за НРК

Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Загальні компетентності				
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	+	+		+
Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях, виявляти, ставити та вирішувати завдання	+	+		
Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово	+	+	+	
Здатність спілкуватися іноземною мовою	+	+	+	
Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	+	+		+
Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	+	+	+	
Здатність працювати автономно та в команді	+	+	+	+
Здатність ініціювати заходи щодо збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності	+	+		
Здатність діяти відповідально та свідомо, підтримувати загальний рівень фізичної активності й здоров'я для ведення активної соціальної та професійної діяльності	+	+		+
Спеціальні (фахові) компетентності				
Знання та розуміння теоретичних засад підприємницької торговельної та біржової діяльності.	+	+		
Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур	+	+		
Розуміння форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин.	+	+		
Здатність визначати та	+	+		+

оцінювати характеристики товарів та послуг в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.				
Знання та розуміння нормативно- правового регулювання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.	+			
Здатність визначати та розв'язувати професійні завдання з організації підприємницької, торговельної та біржової діяльності.	+	+	+	+
Знання та розуміння основ обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.	+	+		+
Знання та розуміння організації зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання.	+	+		
Здатність до оцінювання результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики.	+	+		

4. ЕТАПИ ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

Державний екзамен складається з двох етапів:

- 1 – теоретичне запитання перевірки знань, що формують уміння;
- 2 – тестова перевірка знань, що формують уміння;
- 3 - письмове розв'язання розрахунково-аналітичних задач, що дозволяє перевірити сформованість відповідних умінь та навичок.

Державний екзамен передбачає співбесіду з членами ДЕК, на яку виносяться дисципліни:

- Економіка підприємства;
- Економіка праці та соціально-трудових відносин;
- Стратегія підприємства;
- Проектний аналіз;
- Потенціал і розвиток підприємства;
- Організація виробництва;

Програма державного екзамену сформована з виконанням зазначених вимог, включає перелік дисциплін, анотацію дисципліни, перелік питань для співбесіди, список рекомендованої для підготовки літератури.

Екзаменаційні білети складаються із двох частин: теоретичної частини (питання та тести) та практичної (задача).

Тестова частина включає 10 тестових запитань, які рівно пропорційно розподілені між дисциплінами, що винесені на державний екзамен. Кожне питання має п'ять варіантів відповідей, серед яких лише один правильний. Перелік тестових завдань розміщено у репозитарії <http://esnuir.eenu.edu.ua/handle/123456789/618>.

У практичній частині екзаменаційного завдання державного екзамену містяться типова задача з переліку.

Анотації дисциплін

Економіка підприємства

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Економіка підприємства» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін і спрямована на ознайомлення з наступними Підприємство в сучасній економічній системі. Види підприємств, їх організаційно-правові форми. Зовнішнє середовище функціонування суб'єкта господарської діяльності. Управління підприємством. Планування діяльності підприємства. Необоротні активи підприємства. Оборотні активи підприємства. Персонал підприємства, його продуктивність. Оплата праці на підприємстві. Виробнича програма і збут продукції. Організація виробництва продукції (надання послуг). Витрати підприємства. Ціна продукції. Ціноутворення в умовах ринку. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємства. Діагностика діяльності підприємства. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства.

Мета навчальної дисципліни є формування у студентів системи знань про сутність, характер, структуру, методи розрахунку економічних показників діяльності підприємства.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: принципи формування підприємства, як основної форми господарської діяльності; правила формування необоротних та оборотних активів підприємства; організацію і технологію формування персоналу підприємства; засоби формування інвестиційного портфеля підприємства та його оптимізації.

Бакалавр повинен вміти: виконувати розрахунки ключових параметрів діяльності підприємства і виявляти закономірності його розвитку; економічно обґрунтовувати доцільність управлінських рішень стратегічного й оперативного характеру; визначати ефективність формування і розвитку персоналу підприємства; аналізувати фінансовий стан підприємства, розробляти рішення щодо управління прибутком і грошовими потоками, формувати структуру капіталу; розробляти й удосконалювати методичний інструментарій фінансової діагностики; розробляти систему інвестування на підприємстві; формувати організаційний механізм економічного управління підприємством.

Економіка праці і соціально-трудові відносини

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Економіка праці та соціально-трудові відносини» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін і спрямована на ознайомлення бакалаврів з наступними категоріями: Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства. Соціально-трудові відносини як система. Соціальне партнерство. Ринок праці та його регулювання. Соціально-трудові відносини зайнятості. Організація і нормування праці. Продуктивність і ефективність праці. Політика доходів і оплата праці. Планування праці. Аналіз, звітність, аудит у сфері праці. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструменту регулювання й удосконалення соціально-трудових відносин. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин.

Мета навчальної дисципліни є формування у студентів системи знань про сутність, характер, структуру та особливості соціально-трудових відносин на вітчизняному ринку праці.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: особливості праці як об'єкта дослідження і вивчення; класифікацію населення за традиційною методикою та за методикою Міжнародної організації праці; показники, які характеризують рух населення; складові якості людського капіталу; елементи та функції ринку праці, механізм функціонування сучасного ринку праці; форми і показники зайнятості населення; показники і види безробіття; показники продуктивності праці, методи вимірювання продуктивності праці, фактори та резерви росту продуктивності праці; сутність та методи нормування праці; сутність методів державного регулювання доходів і споживання, показники рівня життя; функції та принципи організації заробітної плати, елементи організації оплати праці, класифікацію відрядних та погодинних

систем оплати праці, особливості безтарифних моделей оплати праці; структуру системи соціально-трудових відносин; систему трудових показників на підприємстві; структуру МОП та основні напрями її роботи.

Бакалавр повинен вміти: аналізувати процеси відтворення населення із використанням системи показників руху населення; оцінювати рівень зайнятості населення; проводити розрахунок продуктивності праці за різними показниками продуктивності праці; індексувати витрати робочого часу; розраховувати норми трудових витрат за допомогою методів нормування праці; оцінювати рівень життя населення; розраховувати заробітну плату, застосовуючи тарифні та безтарифні моделі оплати; використовувати на практиці принципи партнерства в процесі здійснення колективних переговорів; проводити аналіз трудових показників; застосовувати на практиці методи збирання інформації в дослідженні соціально-трудової сфери.

Стратегія підприємства

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Стратегія підприємства» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін і спрямована на ознайомлення з теоретичними засадами, інструментарієм та методами розроблення й реалізації стратегій підприємства.

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів системи знань про сутність та види стратегії підприємства, стратегічний аналіз і розробку системи цілей; набуття навичок обґрунтування стратегічних альтернатив та вибору моделі стратегії підприємства, її реалізації та контролю.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: еволюцію концепції стратегії підприємства; основні елементи місії підприємства та вимоги до встановлення цілей; сутнісну характеристику стратегічного контексту підприємства; методи оцінки зовнішнього середовища підприємств; методіку аналізу стратегічного потенціалу підприємства; стратегії бізнесу; сутність стратегії диверсифікації і її різновиди; основні стратегії зовнішнього розвитку підприємства; сутність та принципи формування корпоративної стратегії; матричні методи формування корпоративної стратегії підприємства; стратегічні альтернативи діяльності підприємств та методи їх оцінювання; особливості декомпонування загальних стратегій підприємства; загальні характеристики та стратегічні аспекти функціональних стратегій;

Бакалавр повинен вміти: розробляти стратегії підприємства на різних рівнях стратегічного управління; обґрунтувати зміст корпоративної, конкурентної та функціональних стратегій підприємства; формулювати місію та цілі підприємства; аналізувати зовнішнє середовище; володіти методами стратегічного аналізу; визначати та оцінювати стратегічний потенціал підприємства; оцінювати привабливість СЗГ; здійснювати вибір конкурентної стратегії підприємства; розробляти стратегію диверсифікації діяльності підприємства; використовувати методи портфельного аналізу у виборі альтернативних стратегічних рішень; декомпонувати корпоративну стратегію підприємства; формулювати та аналізувати стратегічні альтернативи; формувати функціональні складові стратегії підприємства.

Проектний аналіз

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Проектний аналіз» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін і спрямована на ознайомлення студентів з методологією проектного аналізу, технологією, методами та інструментами його здійснення, а також формування у студентів навичок здійснення аналізу проектів.

Мета навчальної дисципліни є придбання студентами теоретичних знань, вмінь та практичних навичок з підготовки та реалізації проектів, формування системного, стратегічного управлінського мислення, вміння використовувати стандартні та спеціальні методи в системі проектного аналізу.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: сутність та принципи проектного аналізу; інструментарій проектного аналізу; способи зіставлення витрат на проект і переваг, які будуть отримані в результаті його реалізації чи впровадження; зовнішні й внутрішні чинники, що впливають на інвестиційний клімат; методи, які дозволяють системно оцінити фінансові та економічні переваги проекту; процес аналізу життєздатності проекту; способи зіставлення витрат на проект і переваг, які будуть отримані в результаті його реалізації чи впровадження; методологію, що дозволяє оцінити фінансові та економічні переваги проектів на основі альтернативного використання наявних ресурсів з урахуванням макро- і мікроекономічних наслідків;

Бакалавр повинен вміти: здійснювати аналіз проектної документації; формувати інвестиційну стратегію розвитку підприємства; володіти методологією та критеріями оцінки проектів; розробляти економічну частину проектної документації; володіти методами та засобами прийняття управлінських рішень з проектного аналізу в умовах невизначеності зовнішнього середовища; виконувати передінвестиційний аналіз альтернативних можливостей досягнення певної мети; оцінювати цінність проекту на підставі розрахунку і аналізу вигод та витрат, які пов'язані з ним; аналізувати позитивні якості та недоліки проектів за функціональними аспектами.

Потенціал і розвиток підприємства

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Потенціал і розвиток підприємства» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін і спрямована на вивчення новітніх методів і засобів ефективного формування потенціалу підприємства, забезпечення його конкурентоспроможності в сучасних умовах господарювання; набуття практичних навичок оціночної діяльності як необхідної складової раціонального управління розвитком потенціалу підприємства.

Мета навчальної дисципліни є надання знань про закономірності, принципи й особливості забезпечення конкурентоспроможності потенціалу підприємства.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: основні концепції, поняття, методи і підходи, що використовуються при визначення потенціалу підприємства; формувати оптимальну структуру потенціалу підприємства; найважливіші проблеми, пов'язані з вибором методу оцінки потенціалу підприємства; методи оцінки ефективності розвитку підприємства.

Бакалавр повинен вміти економічно обґрунтовувати розрахунок векторів квадрату потенціалу; визначити потенціал конкурентоспроможності, основних засобів, фінансовий потенціал, потенціал трудових ресурсів, потенціал майна тощо; вибирати оптимальну структуру потенціалу підприємства; визначити критерії формування моделі ефективного розвитку підприємства.

Організація виробництва

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Організація виробництва» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін і спрямована на ознайомлення теоретичних та практичних навичок з організації виробництва, економічних закономірностей і принципів управління виробництвом та методології економічної оцінки доцільності рішень у галузі створення, виробництва та збуту продукції.

Мета навчальної дисципліни вивчення дисципліни набуття та закріплення студентами теоретичних та практичних навичок з організації виробництва; розуміння економічних закономірностей та принципів управління виробництвом; засвоєння методології економічної оцінки доцільності рішень у галузі створення, виробництва та збуту продукції.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: теоретичні положення з визначення економічних закономірностей формування виробничої системи; теоретичні положення з функціонування виробничих систем; методичні положення з організування виробничих процесів; методичні положення з організування обслуговування виробництва; методичні положення з організування трудових процесів; теоретичні положення щодо комплексної підготовки

виробництва до зміни продукту (технології); теоретичні положення щодо формування якості і забезпечення конкурентоспроможності продукції.

Бакалавр повинен вміти: застосовувати методичні положення з організування виробничих процесів, обслуговування виробництва; трудових процесів; виконувати необхідні аналітичні розрахунки із застосуванням комп'ютерної техніки для організування виробничих та трудових процесів, обслуговування виробництва; перевіряти ефективність організації виробництва.

5. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Теоретичні запитання

1. Підприємство, його основні ознаки.
2. Види та організаційні форми підприємств.
3. Стратегічні плани підприємства.
4. Поточне та оперативне планування.
5. Економічна сутність та склад необоротних активів підприємства.
6. Оцінка та амортизація необоротних активів підприємства.
7. Показники ефективності використання основних засобів.
8. Поняття оборотних активів підприємства, їх склад та структура
9. Нормування та оцінка запасів промислових підприємств.
10. Ефективність використання оборотних активів
11. Поняття, класифікація і структура персоналу підприємства.
12. Показники наявності та використання персоналу
13. Продуктивність праці та показники її визначення. Чинники зростання продуктивності праці.
14. Поняття та структура заробітної плати
15. Тарифна система оплати праці.
16. Форми та системи оплати праці
17. Організація виробничих процесів та виробничих циклів.
18. Методи організації виробничих процесів. Розрахунок параметрів однопредметних поточкових ліній
19. Суть витрат, їх класифікація
20. Собівартість продукції та її види.
21. Калькулювання собівартості продукції.
22. Економічна сутність та функції ціни.
23. Види, структура ціни та методи її встановлення Капітал підприємства та його види
Дохід підприємства, його суть і види
24. Прибуток підприємства, порядок визначення та використання
25. Рентабельність підприємства та ефективність діяльності підприємства
26. Інвестиційні та інноваційні проекти підприємства
27. Показники ефективності інвестиційних та інноваційних проектів.
28. Сутність маркетингу та його сучасна концепція.
29. Види маркетингу залежно від розвитку і стану ринкового попиту
30. Маркетинг споживчих товарів
31. Маркетинг товарів промислового призначення
32. Основні принципи сегментування ринку. Три способи охоплення ринку.
33. Поняття про конкуренцію та її основні види.
34. Товар у маркетинговій діяльності підприємства
35. Стимулювання збуту як комплекс маркетингових комунікацій

Задачі

ЗАДАЧА 1.

Середньооблікова кількість працівників за звітний період склала 400 осіб. На протязі року прийнято на роботу 30, звільнено 45 осіб, в тому числі за порушення трудової дисципліни 17, за власним бажанням 15. Визначити коефіцієнти прийому, вибуття та плинності кадрів.

ЗАДАЧА 2.

У звітному році виготовлено продукції на суму 2210 млн. грн. У плановому році, її випуск збільшиться на 5%. Кількість працюючих у звітному році склала 2500 осіб, планом передбачено скорочення на 50 осіб. Визначити продуктивність праці на підприємстві у плановому періоді.

ЗАДАЧА 3.

Визначити відрядну заробітну плату шліфувальника, якщо за встановленою нормою він повинен виготовити 40 деталей за годину, фактично виготовляє 45 деталей. Годинна тарифна ставка шліфувальника IV розряду – 8 грн.

ЗАДАЧА 4.

Розрахувати заробітну плату робітника за відрядно-преміальною системою оплати праці за такими даними: розцінка за виріб – 10,30 грн.; вироблено 185 виробів при нормі 180 виробів. Премія нараховується за виконання норм і рівна 10% від заробітку.

ЗАДАЧА 5.

Визначте первісну і залишкову вартість основних засобів, якщо ціна придбання одиниці устаткування - 5 тис. грн.; транспортно-монтажні витрати – 1,0 тис. грн.; норма амортизації – 20%, основні засоби експлуатуються 3 роки.

ЗАДАЧА 6.

Визначте коефіцієнти придатності та зносу основних засобів за такими даними: первісна вартість основних засобів – 348 тис. грн.; нарахована за період експлуатації сума амортизації – 48 тис. грн.

ЗАДАЧА 7.

Розрахуйте середньорічну вартість основних засобів та вартість основних засобів на кінець року за такими даними: вартість основних засобів на початок року – 493,3 тис. грн.; 01.03. введені нові основні засоби на суму 65,1 тис. грн.; 01.11. вибули через фізичний знос основні засоби на суму 51,0 тис. грн.; 01. 12. – на суму 34,8 тис. грн.

ЗАДАЧА 8.

Розрахуйте коефіцієнт введення та вибуття основних засобів за такими даними: вартість основних засобів на початок року – 493,3 тис. грн.; 01.03 введені нові основні засоби на суму 65,1 тис. грн.; 01.11. вибули через фізичний знос основні засоби на суму 51,0 тис. грн.; 01. 12. – на суму 34,8 тис. грн.

ЗАДАЧА 9.

Підприємство з чисельністю працюючих 3000 осіб, випустило за рік товарної продукції на суму 2 млн. грн. за середньорічної вартості основних засобів 500 тис. грн. Визначте показники ефективності використання основних засобів.

ЗАДАЧА 10.

Підприємство за середньорічної вартості основних засобів 800 тис. грн. та чисельності працюючих 200 осіб випустило товарної продукції на суму 2400 тис. грн. Визначте показники ефективності використання основних засобів.

ЗАДАЧА 11.

Визначте показники ефективності використання основних засобів. Річний випуск продукції – 8 млн. грн.; середньорічна вартість основних засобів – 400 тис. грн.; середньорічна кількість працівників – 2 тис. осіб.

ЗАДАЧА 12.

У підприємстві середньорічна вартість основних засобів складала 9300 грн. Річний обсяг товарної продукції 20 700 грн. за середньорічної кількості 23 осіб. Визначити фондвіддачу, фондомісткість і фондоозброєність підприємства.

ЗАДАЧА 13.

Запропоновані до впровадження три інвестиційних проекти. Визначити, який з них найбільш рентабельний. Вихідні дані для розрахунків:

Варіант	Інвестиції, тис. грн.	Дохід, тис. грн.
1	446,5	640,2
2	750,6	977,5
3	1250,0	1475,5

ЗАДАЧА 14.

Обчислити виконання плану за обсягом виробництва та асортиментом продукції на основі даних таблиці:

Виріб	Випуск продукції, тис. грн.	
	план	факт
А	100	10
Б	84	162
В	305	210
Д	500	425

ЗАДАЧА 15.

У звітному році собівартість товарної продукції склала 450,2 тис. грн., витрати на 1 грн. товарної продукції – 0,89 грн. У плановому році витрати на 1 грн. товарної продукції встановлені в розмірі 0,85 грн. Обсяг виробництва продукції збільшиться на 8%. Визначте собівартість товарної продукції планового року.

ЗАДАЧА 16.

Підприємство виробляє продукцію одного найменування за ціною 230 грн. за одиницю. Питомі змінні витрати складають 180 грн., загальна сума постійних витрат 550 000 грн. Визначте точку беззбитковості у кількісному та вартісному виразі

ЗАДАЧА 17.

Виробнича собівартість виробу – 65 грн. Адміністративні витрати за рік склали 64 тис. грн., витрати на збут – 12 тис. грн. Плановий прибуток підприємства – 13% від виробничої собівартості; річний план продажу – 18 тис. шт. Визначити оптову та роздрібну ціну виробу з ПДВ, якщо надбавка гуртової організації складає 5% виробничої собівартості, надбавка і витрати торгівельної організації – 3% гуртової ціни.

ЗАДАЧА 18.

Визначити собівартість одиниці продукції та загальну собівартість продукції, якщо виготовлено 3145 шт. за такими даними:

№ з/п	Зміст операцій	Сума, грн.
1	Нарахування основної заробітної плати робітникам:	
	а) 2750 виробів за розцінкою 5,60 грн.	15400
	б) 395 виробів за розцінкою 14,25 грн.	5628,75
2	Нарахування доплати робітникам за роботу у вихідні дні – 40 % від основної заробітної плати	8411,50
3	Нарахування заробітної плати керівному персоналу	27300
4	Витрати матеріалів, напівфабрикатів і комплектуючих	9850
5	Оплата за використання води на технологічні цілі	240
6	Оплата за споживання електроенергії на виробництві	2560
7	Амортизація приміщень	
	а) виробництва	3400
	б) офісу	2500
8	Амортизація обладнання	
	а) виробництва	1250
	б) офісу	750
9	Придбання канцелярських товарів	
	а) для працівників виробництва	340
	б) для працівників офісу	275
10	Сплата за телефонні переговори в бухгалтерії	550
11	Витрати на охорону адміністративного приміщення	3100
12	Витрати на страхування готової продукції	1950

ЗАДАЧА 19.

Визначити чистий прибуток (збиток) підприємства за такими даними:

- Дохід (виручка) від реалізації продукції – 73544,1 тис. грн.
- Собівартість реалізованої продукції – 47012,3 тис. грн.
- Інші операційні доходи – 39987,8 тис. грн.
- Адміністративні витрати – 19400,0 тис. грн.
- Витрати на збут – 715,2 тис. грн.
- Інші операційні витрати – 1027,7 тис. грн.
- Інші доходи – 515,3 тис. грн.
- Фінансові витрати – 28,4 тис. грн.
- Інші витрати – 1523,3 тис. грн.
- податок на прибуток складає 18 %.

ЗАДАЧА 20.

Визначити необхідну кількість робітників за такими даними: кількість верстатів, що обслуговується 60 одиниць, один верстат обслуговує бригада у складі 5 осіб, графік роботи тризмінний, коефіцієнт облікового складу 0,7.

ЗАДАЧА 21.

Використовуючи дані наведеної таблиці, визначте двома методами ВВП і НД (валовий внутрішній продукт і національний дохід).

1. Експорт	2200	9. Трансфертні платежі	2300
2. Дивіденди	300	10. Відсотки на капітал	900
3. Амортизація	1000	11. Дохід від приватної власності	200
4. Заробітна плата	4500	12. Витрати споживачів	6500
5. Державні витрати	2800	13. Імпорт	3300

6. Рента	500	14. Податок на прибуток корпорацій	400
7. Непрямі податки	1600	15. Нерозподілений прибуток корпорацій	600
8. Чисті інвестиції	800		

ЗАДАЧА 22.

Номинальний ВВП дорівнює 64 ум. од.; індекс цін – 1,28. Визначте реальний ВВП.

ЗАДАЧА 23.

Розрахуйте величину ВВП, якщо відомо, що сума споживчих витрат на товари й послуги дорівнює 400 ум. од., валові інвестиції компаній – 60, державні закупівлі товарів і послуг – 40, чистий експорт – 25 ум. од.

ЗАДАЧА 24.

Ціна «ринкового кошика» в даному році – 960 ум. од., ціна аналогічного «ринкового кошика» в базовому році – 780 ум. од. Визначте індекс цін.

ЗАДАЧА 25.

ВВП дорівнює 5000 тис. грн., споживчі витрати – 3200 тис. грн., державні витрати - 900 тис. грн., а чистий експорт – 80 тис. грн.. Розрахуйте величину інвестицій.

ЗАДАЧА 26.

Визначити тривалість технологічного і виробничого циклу в годинах. Партія деталей в кількості 30 од. обробляється послідовно. Середній міжопераційний час 15 хв. Технологічний процес обробки наступний:

N операції	1	2	3	4	5	6	7
Норма часу, хв.	2	7	5	6	2	3	6
Кількість верстатів	1	2	1	2	1	1	2

ЗАДАЧА 27.

Визначити тривалість циклу простого процесу в робочих днях при паралельному виді руху партії деталей за таких умов: величина партії деталей 180 шт., величина передаточної партії 2 шт. Норми часу по операціям такі:

N операції	2	3	4	5	6	7
Норма часу, хв.	4	4,4	3,9	3,8	4,2	4,2

ЗАДАЧА 28.

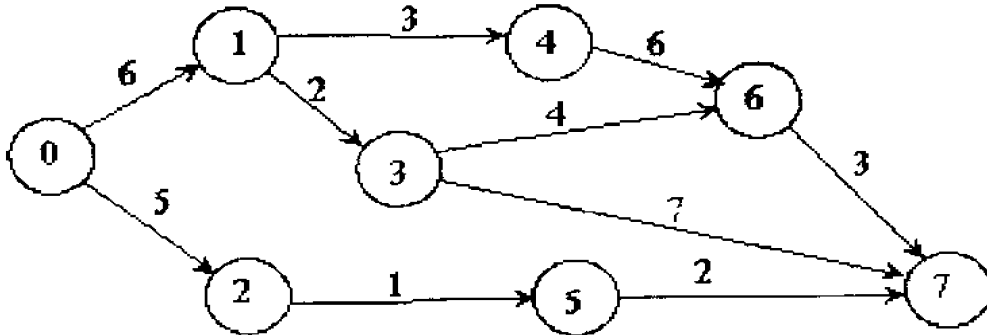
Визначити тривалість виробничого циклу виготовлення замовлення – партія деталей 200 шт. обробляється паралельно-послідовно, величина передаточної партії 10 шт., дільниця працює в дві зміни по 8 годин, середній міжопераційний час 3 години. Технологічний процес обробки наступний:

N		Норма	Кількість станків
1	Свердлення	1,2	1
2	Розточка	3	1
3	Протяжка	1,5	1
4	Обточування	1,7	1
5	Нарізання зубів	30	2

6	Протяжка	2,5	1
7	Зняття задирки свердлення	6	1
8	Контроль	3	1

ЗАДАЧА 29.

Розрахувати раннє і пізнє настання події за такими даними сіткового графіка.

8

ЗАДАЧА 30.

Потокова лінія для обробки випускного клапана двигуна повинна працювати з тактом 3,8 хв. Технологічний процес обробки такий:

№операції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Норма часу, хв.	1,6	7,3	3,6	1	6,2	6,1	1,7	3	5,9	5,6

Визначити кількість робочих місць і місячну програму, при якій завантаженість робочих місць буде максимально.

ЗАДАЧА 31.

Визначте майбутню вартість інвестованих на 2 роки грошових коштів у розмірі 2000 грн. за процентної ставки без урахування інфляції 25 % річних, темп інфляції 20 % у рік.

ЗАДАЧА 32.

Очікується, що дохідність інвестиції становитиме 5% річних. Скільки становитимуть через 3 роки, вкладені зараз 1000 грн.?

ЗАДАЧА 33.

Інвестор бажає отримати 200 грн. через 2 роки. Яку суму він має покласти на терміновий депозит зараз за процентної ставки 5%?

ЗАДАЧА 34.

Велозавод реалізує в місяць 300 велосипедів "Дитячі" за ціною 500 грн. за виріб. Змінні витрати на виготовлення одного виробу становлять 2500 грн., постійні витрати за період – 320 тис. грн. Визначте доходи від реалізації, змінні витрати на весь період, валовий прибуток, чистий прибуток і точку беззбитковості виробництва.

ЗАДАЧА 35.

Підприємство планує виробити й продати на ринку 12 000 одиниць товару, змінні витрати на виготовлення і продаж одиниці якого становлять 7 грн. Постійні витрати – 63 тис. грн., запланований прибуток – 33 тис. грн. Визначте нижню межу ціни.

6. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

Оцінювання відповідей здійснюється окремо за теоретичну частину та практичну частину (розв'язання задачі). Сумарна оцінка визначається за методикою, представленою нижче, та становить максимальнo 100 балів.

При оцінці тестової частини за правильно розв'язане завдання вступник отримує відповідний бал - максимальнo 4 бали за одну вірну відповідь, за невірну відповідь - 0 балів.

При оцінці теоретичного питання вступник отримує відповідний бал - максимальнo 20 балів, за невірну відповідь – 0 балів.

Оцінки за практичне завдання визначається на основі аналізу проведених вступником розрахунків, а також правильності одержаних відповідей та висновків. При цьому кількість балів за розв'язану задачу з дисциплінами дорівнює 40-ка балам.

Оцінки, виставлені ДЕК, не можуть бути оскаржені чи змінені.

Шкала оцінювання

Таблиця 6

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	Характеристика
90 – 100	Відмінно	відмінно – відмінне виконання з незначними помилками
82 – 89	Дуже добре	добре (дуже добре) – виконання вище середніх стандартів, але з деякими помилками
75 - 81	Добре	добре – в цілому змістовна робота, але зі значними помилками
67 -74	Задовільно	задовільно – виконано чітко, але зі значними недоліками
60 - 66	Достатньо	задовільно (достатньо) – виконання відповідає мінімальним вимогам
1 – 59	Незадовільно	незадовільно – виконання не відповідає мінімальним вимогам

Загальна оцінка **“відмінно” (90 – 100 балів)** виставляється у разі повної, обґрунтованої відповіді на теоретичні питання, 90-100 % правильних відповідей на тести, правильного ходу розв'язання і отриманих результатів розрахункового та творчих завдань, підкріплених аналізом та належними висновками.

Загальна оцінка **“добре” (75 – 89 балів)** виставляється за умов правильної, але не вичерпно повної відповіді на теоретичні питання, 75-89 % правильних відповідей на тести. Розрахунково-аналітичне та творчі завдання виконані в цілому правильно і підсумовані правильним висновком, однак можуть бути наявні дрібні неточності, пропущені деякі проміжні пояснення та обґрунтування.

Загальна оцінка **“задовільно” (60 – 74 балів)** передбачає цілком прийнятну відповідь на теоретичні питання, проте таку, що не демонструє розуміння всіх можливих аспектів, особливостей, понять, чинників, які впливають на економічне явище, чи процес, що розглядається. Кількість правильних відповідей на тестові питання – 60-74 %. Розрахунково-аналітичне та творчі завдання містять деякі неточності у формулах розрахунку, порушена послідовність здійснення окремих етапів аналізу, допущені деякі чисельні прорахунки. Або ж в цілому правильний хід розв'язку не підкріплений належним обґрунтуванням та особливо

кінцевим висновком. Не продемонстровано глибокого знання принципів наукового дослідження та функціонування освітнього процесу у відповідях на творчі завдання.

Загальна оцінка “незадовільно” (1 – 59 балів) передбачає менше 60% правильних відповідей на тестові питання, незадовільну відповідь на теоретичні питання, тобто таку, що демонструє нерозуміння можливих аспектів, чинників, які впливають на економічне явище чи процес, що розглядається. Розрахунково-аналітичне завдання містить значні неточності у формулах розрахунку, порушена послідовність здійснення окремих етапів аналізу, допущені чисельні прорахунки. Хід розв’язання не підкріплений належним обґрунтуванням та кінцевим висновком. Не продемонстровано знання принципів наукового дослідження та функціонування освітнього процесу у відповідях на творчі завдання.

Таблиця 7

Критерії оцінювання відповідей на структурні елементи екзаменаційного білету

№ п/п	Кількість завдань	Максимальна кількість балів за одне завдання	Кількість балів за відповідь	Критерії виставлення оцінки
1	2	3	4	5
Теоретичні питання				
1	1	20	19-20 балів	Відповідь на теоретичне питання відзначається розкриттям взаємозв’язків та взаємозалежностей між низкою предметних понять; висвітленням змісту не лише якоїсь однієї, але різних (альтернативних) теорій, методів, прийомів аналізу. Якщо йдеться про виклад сутності певних аналітичних методів, бажаною є наявність самостійних висновків та узагальнень щодо можливостей та обмежень застосування методу на практиці тощо.
2	1	20	14-18 балів	Неповне розкриття питання, неповний розгляд всіх існуючих взаємозв’язків, не володіння в повній мірі знаннями про існуючі альтернативні теорії, поняття чи методи, можливі описки при викладенні основних результатів, які не впливають на правильність подальшого ходу розкриття теоретичного питання.
3.	1	20	11-13 балів	Відповідь переважно має характер простого відтворення змісту певного теоретичного питання за відсутності проявів розуміння зв’язків між декількома теоретичними поняттями та без самостійних узагальнень, подачі поверхових відомостей про суть питання, неможливості проаналізувати причинно-наслідкові зв’язки по даній проблемі, а також в разі суттєвих помилок при викладенні основних результатів.
4.	1	20	1-10 балів	Нерозуміння суті питання та взаємозв’язків між процесами, які розглядаються, а також основних означень з проблеми.
5.	10	2	Кількість правильно виконаних завдань× Максимальна кількість балів за одне завдання	Тести мають закритий характер. За правильну відповідь на один тест зараховується 2 бали. Загальна кількість балів за усі правильно виконані тестові завдання підсумовується.
Розрахунково-аналітичне завдання				
6.	1	40	29-40 балів	Рішення розрахунково-аналітичного завдання правильне та здійснене із широким застосуванням сучасних методів економічного аналізу, одержана правильна відповідь з

				обґрунтуванням усіх ключових моментів розв'язання. Чітко і логічно інтерпретовано результати розрахунків.
7.	1	40	24-28 балів	Наведення логічно правильної послідовності кроків розв'язання. Обґрунтовано всі ключові моменти розв'язання. Можливі 1-2 негрубі помилки або описки в обчисленнях, перетвореннях, які не впливають на правильність подальшого ходу розв'язання. Матеріал викладено чітко з широким застосуванням економіко-математичних методів щодо проблеми, яка досліджується.
8.	1	40	21-23 балів	У правильній послідовності ходу розв'язання відсутні деякі етапи розв'язання. Ключові моменти розв'язання не обґрунтовано. Одержана відповідь неправильна або задача розв'язана неповністю. Матеріал викладено нечітко з обмеженим застосуванням економіко-математичних методів щодо проблеми, яка досліджується.
9.	1	40	1-20 балів	Виставляється студенту, якщо він не приступив до розв'язання задачі або приступив до її розв'язання, але його записи не відповідають вказаним критеріям оцінювання завдання в попередніх пунктах, що визначають критерії оцінювання.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Найменування навчальної дисципліни	Автор підручника (навчального посібника тощо)	Найменування підручника (навчального посібника тощо)	Найменування видавництва, рік видання	Мова видання	К-сть примірників
Економіка підприємства	Гетьман О. О., Шаповал В. М.	Економіка підприємства	Центр учб. л-ри, 2010	Укр.	8
	Ліпич Л. Г., Буняк Н. М., Загоруйко В. Л., Кулинич М. Б.	Економіка підприємства	РВВ ВНУ ім. Лесі Українки, 2010	Укр.	9
	Гетьман О. О., Шаповал В. М.	Економіка підприємства [Електронний ресурс]	Центр учб. л-ри, 2010	Укр.	15
	Гринчуцький В. І., Карапетян Е. Т., Погрішук Б. В.	Економіка підприємства [Електронний ресурс]	Центр учб. л-ри, 2010	Укр.	15
	Шевченко Л. С.	Економіка підприємства	Ліра-К, 2014	Укр.	10
	Мельник Л. Г.	Економіка підприємства	Ліра-К, 2015	Укр.	12
	Шарко М. В., Мешкова-Кравченко Н.В., Радкевич О. М.	Економіка підприємства	Олді-плюс, 2014	Укр.	7
	Яркіна Н. М.	Економіка підприємства	Ліра-К, 2015.	Укр.	8
Економіка праці і соціально-трудова відносини	Грішнова О. А.	Економіка праці та соціально-трудова відносини	Знання, 2009	Укр.	13
	Грішнова О.А.	Економіка праці та соціально-трудова відносини:	Знання, 2011	Укр.	9
	Акулов М. Г., Драбаніч А. В., Євась Т. В.	Економіка праці і соціально трудові відносини	Центр учб. л-ри, 2012	Укр.	15
	Сумцов В. Г., Филиппова І. Г., Балахнін Г.С.,	Економіка праці та соціально-трудова відносини	Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2013	Укр.	6
	Ковальов В. М., Рижиков В. С.,	Економіка праці і соціально-трудова відносини	Центр учб. л-ри, 2006	Укр.	10

	Єськов О. Л., Черненко І. М., Атаєва О. А.				
	Сотник І. М. Таранюк Л. М.	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	Суми, ВТД «Університетська книга», 2018	Укр.	4
Організація виробництва	Галушак М. П., Оксентюк А. О., Гевко І. Б.	Організація виробництва у прикладних та задачах	Кондор, 2011	Укр.	6
	Скибінська З. М.	Економіка та організація виробництва	Центр учб. л-ри, 2012	Укр.	15
	Березівський П. С.	Організація виробництва, прогнозування та планування в агропромисловому комплексі України	Ліра-К, 2015	Укр.	5
	Мороз В. С. Тельнов А. С.	Організація виробництва	Ліра-К, 2015	Укр.	7
	Гриньова В. М., Салун М. М.	Організація виробництва	Знання, 2009	Укр.	10
	Єгунов Ю. А.	Організація виробництва на промисловому підприємстві	Центр учб. л-ри, 2009	Укр.	13
	Цигилик І. І., Мозіль О. І., Кірдякіна Н. В.	Економіка й організація виробництва	Центр учб. л- ри, 2006	Укр.	5
	Стратегія підприємства	Тоцька О. Л.	Стратегічний аналіз	ВНУ ім. Лесі Українки, 2012	Укр.
Строкович Г. В. П		Стратегія підприємства	Вид-во НУА, 2011	Укр.	5
Ковгун О.І.		Стратегія підприємства	«Новий Світ – 2000», 2007	Укр.	5
Василенко В. О. Ткаченко Т. І.		Стратегічне управління підприємством	Центр учб. л-ри, 2004	Укр.	5
Саєнко М. Г.		Стратегія підприємства	«Економічна думка», 2006	Укр.	11
Скібіцька О. М., Матвеев В. В., Скібіцька Л. І.		Організація бізнесу: Менеджмент підприємницької діяльності	Кондор, 2011	Укр.	13
Кучеренко В. Р., Квач Я. П., Доброва Н. В., Осіпова М. М.		Основи бізнесу. Практичний курс: Збірник вправ, задач, тестів та ситуаційних завдань	Центр учб. л-ри, 2010	Укр.	5
Сотник І. М. Таранюк Л. М.		Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	Суми, ВТД «Університетська книга», 2018	Укр.	4
Проектний аналіз	Ноздріна Л. В., Яшук В. І., Полотай О. І.	Управління проектами	Центр учб.л-ри, 2010	Укр.	9
	Ковшун Н. Е.	Аналіз та планування проектів [Електронний ресурс]	Центр учб. л-ри, 2008	Укр.	15
	Березін О. В., Безпарточний М. Г.	Управління проектами	Університетська книга, 2014	Укр.	5
	Логачова Л. М Логачова О. В.	Управління проектами	Університетська книга, 2015	Укр.	5
	Бардиш Г. О.	Проектний аналіз	Знання, 2006	Укр.	13
	Скібіцька О. М., Матвеев В. В., Скібіцька Л. І.	Організація бізнесу: Менеджмент підприємницької діяльності	Кондор, 2011	Укр.	7
Потенціал і розвиток	Потапова А. Г.	Бізнес-планування	Іванюк В. П., 2014	Укр.	10

підприємства	Сабадирьова А. Л., Бабій О. М., Куклінова Т. В., Салавеліс Д. Є.	Потенціал і розвиток підприємства	ОНЕУ, 2013	Укр.	5
	Добикіна О.К., Рижиков В. С., Касьянюк, С. В. Кокотько М. Є. та ін.	Потенціал підприємства: формування та оцінка	Центр учб. л-ри, 2007	Укр.	13
	Хомяков В. І., Белінська В. М., Федоренко О. В.	Потенціал і розвиток підприємства	ЧДТУ, 2009	Укр.	5
	Шегда А. В., Харченко Т. Б., Сагайдак Ю. А., Пашнюк Л. О.	Економіка підприємства: збірник тестів і задач [Електронний ресурс]	Центр учб. л-ри, 2010	Укр.	15
	Гринчуцький В. І., Карапетян Е. Т., Погрішук Б. В.	Економіка підприємства	Центр учб. л-ри, 2010	Укр.	9
	Семернікова І. О., Мешкова-Кравченко Н. В.	Економіка підприємства	Олді-плюс, 2010	Укр.	8
	Іванілов О. С.	Економіка підприємства [Електронний ресурс]	Центр учб. л-ри, 2009	Укр.	15